

కైంకర్యమ్

వెంకటస్వామి ఎన్నడో నా చిన్నతనంలో గోదావరి జిల్లానుంచి, మా ఊరు తమలపాకులబేరానికి వచ్చాడు. క్రమంగా, నోటిమంచితనాన, - చేతిమంచితనాన అక్కడే స్థిరపడిపోయి, మాంచి ప్రయోజకుడై వ్యాపారం, వచ్చినప్పటికన్న చాలా భారీ ఎత్తున సాగించుతున్నాడు.

అది, పేరుకు కిల్లీ కొట్టేకాని, సబ్బులూ, తలనూనెలూ, ఆడవాళ్ళ అల్లిక సూదులూ, ఇలా ఒకటేమిటి ఛప్పన్న పదార్థాలూ దొరుకుతాయి; ఊళ్ళో ఏ కారుకు ఆ కారు ఏదో రూపేణా ఆ దుకాణంతో అవసరం ఉండనే ఉంటుంది. అక్కడ దొరికే సోడా ఊరుమొత్తంమీద ఎక్కడా దొరకదు. ఇక వెంకటస్వామి కిల్లీ అంటే, జగత్ప్రసిద్ధి - కాంగ్రెస్ మంత్రుల్లో కొంతమంది అక్కడికి విచ్చేసినప్పుడు, దాన్ని సేవించడమూ, స్వదస్తూరిన యోగ్యతాపత్రాలు ప్రసాదించడమూకూడా జరిగింది. వాటన్నింటికీ చక్కని ప్రేములు కట్టించి, నలుగురికంటా పడేటట్టు కొట్లో అమర్చాడు.

వెంకటస్వామి, పచ్చి కాంగ్రెస్ వాది. ఖద్దర్ తప్ప మరోటి ఏదీ కట్టడు. కట్టకపోవడమే కాదు - కొట్లో అవసరాలకన్నా మరో గుడ్డ వాడడు - తమలపాకులు తుడవటానికీ, కొట్లో దుమ్ము దులపడానికీ - ఎందుకైనా శుద్ధఖద్దరే!

ప్రొద్దున్నే కొట్టు తెరిచి తెరవడంతోనే మహాత్ముడి బొమ్మకు హారతి ఎత్తుతాడు! తతిమ్మా ప్రముఖ దేశనాయకుల పటాలకీ యథాశక్తి చెయిచూపించి, ఒకటో అరో పువ్వు ప్రతిపటం నెత్తినా గుచ్చుతాడు. ఆ కలాపం అంతా అయితేనేగాని బేరం యివ్వడు.

ఎక్కడ కాంగ్రెస్ మీటింగైనా నడుంకట్టుకు ఉరుకుతాడు. కాంగ్రెస్వారు చందాకంటూవస్తే తృణమోపణమో సమర్పించుకోకుండా ఉండడు వెంకటస్వామి. అంతేకాదు, మంచిమనిషి, మర్యాదస్తుడు.

ఇలాంటివాడిని - ఉన్నట్టుండి పోలీసులు అరెస్టుచేసి తీసుకుపోయినారనీ, కొట్టుంతా సోదాచేసి కొంత దొంగ దినుసుకూడా పట్టుకున్నారనీ - ఓనాడు తెల్లవారేసరికి ఊరంతా గవ్వమన్నది. ఎవరికీ నమ్మశక్యంకాకుండా ఉన్నది.

నిషేధం అమలులోకి వచ్చినప్పటినుంచీ, అక్కడక్కడ సోడాకాయల ధరలు విపరీతంగా పెరిగిపోయినాయి. కొన్ని దుకాణాల్లో, వాడికఅయినవాళ్ళకు గుట్టుచప్పుడు కాకుండా, మాంచి ఘాటైన రూపాయిసోడాలు దొరుకుతున్నాయి. అలాటివి అడపాడడపా గుట్టుబెడిసి బట్టయలౌతున్నాయ్. కాని, - వెంకటస్వామి ఏమిటి, - ఇందుకు ఒడిగట్టడమేమిటి? - ఉన్నట్టుండి. ఇంతకాలంనుంచీ లేనిది, ఇప్పుడే పాపిష్టి సంపాదనకు అవసరం ఏంవచ్చింది?? - ఉన్న సంపాదన అతనికి ఎక్క

దక్క కాగా, ఏదో దానం - ధర్మం అంటూకూడా చేస్తూంటాడే! -- ఎందుకు ఇలా విపరీతబుద్ధి పుట్టింది?

రిమాండ్ లో ఉండగా ఎందరో ఎన్నివిధాల్లో కదిపి చూశారు, మనిషి ఏమన్నా బయట పడతాడేమోనని! ఊహ, వెంకటస్వామి, చిరునవ్వుతప్ప, ఎవరడిగినా ఏమీ సమాధానం ఇవ్వలేదు.

మేజిస్ట్రేటు దగ్గర కేసు విచారణకు వచ్చింది. అపూట ఊరుఊరంతా అక్కడేవుంది. ఇప్పుడన్నా వెంకటస్వామి ఏదో ఒక సమాధానం చెప్పి తీరవలసిందేగా!--

ఆ కోర్టులో, న్యాయపీఠం వేసుకున్న అధికారి మొదలు, హాజరు అరిచే డవాలీవరకూ, అందరూ వెంకటస్వామి కొట్లో తరుచు దాహం తీర్చుకునేవారే - తాంబూలం పుచ్చుకునేవారే - ఇచ్చింది పుచ్చుకుని, కొసరు అడిగి నములుతూ, - పలుకరించి లోకాభిరామాయణంలోకి దిగేవారే - అందరికీ వెంకటస్వామి కావలసినవాడే, - తల్లోనాలికే!--

నేరం రుజువు అయేవరకూ, ముద్దాయి పెద్దమనిషి క్రిందే జమ - అని ధర్మకాండ సుళుసూత్రాలలో ఒకటి! - బోను దగ్గరకు జేర్చేటంతవరకూ, అందరూ వెంకటస్వామిని మర్యాదగానే చూస్తున్నారు. బోనెక్కి వాజ్మూలం యిస్తూన్న నిషేధపు - ఇన్నెక్టురు సయితం, నిందితుడిని ఉదాహరించడంలో మాట ఏమాత్రము పొల్లుపోకుండానే తన భోగల్తూ యావత్తూ బోర్డువారికి శ్రుతపరిచాడు--

మేజిస్ట్రేట్ అంతా విని, - వెంకటస్వామిని పరకాయించి --

“చెప్పినదంతా విన్నావుకదా, ఇందుకు ఏమంటావ్?” అని బ్రతిమాలుకున్నట్టు అడిగాడు. వెంకటస్వామి చిరునవ్వుతో, పెదవి విప్పకుండా ఊరుకున్నాడు.

“మద్యపాన నిషేధ చట్టం క్రింద నీవు నేరం చేసినట్టు సాక్ష్యం అంతా విన్నావుకదా. నీవు చెప్పవలసినది ఏమన్నా వుంటే నిర్భయంగా చెప్పకోవచ్చు--” ఇందుకూ వెంకటస్వామి ఏమీ మాట్లాడలేదు.

“నీవు ఇలా మౌనంగా వుండటం నేరాన్ని అంగీకరించినట్టు పరిగణింపబడుతుంది. నీవు మనవి చేసుకోలేకపోతే నీ తరపున వాదించేందుకు ఎవరికైనా వకాల్తా యివ్వు. వాయిదా యిస్తాను--”

మేజిస్ట్రేట్ ఇంకా సాయలాపాయలాగానే చెపుతున్నాడు - చిరాకుపడుతున్నా--

“నాకు వకీలెందుకండీ! - నేను వాదించేదేముంది బాబూ - మీ సమ్క్షంలో నాకు అన్యాయం ఎందుకు జరుగుతుందీ? - కేసు తప్పేళ్ళన్నీ పరిశీలించి - తప్ప రుజువైతే దండించండి --” వెంకటస్వామి యిలా అనేటప్పటికీ కోర్టు యావత్తూ ఒక్కుమ్మడిగా తెప్పరిల్లింది - అందరికీ ఎందుచేతనో వల్లమూలిన ధైర్యం వచ్చింది.

మేజిస్ట్రేట్ కూడా అతిప్రసన్నంగా “నేను అడిగే ప్రశ్నలకి సమాధానం చెప్ప వెంకటస్వామీ!” అంటూ ప్రశ్నించినట్టు పలుకరించాడు.

వెంకటస్వామి, వినయంగా, తలయొగ్గి - “అలాగే బాబూ - సెలవియ్యండి!” అన్నాడు.

ప్రశ్నలూ జవాబులూ ప్రారంభమైనాయి--

“ఈ సీసాలన్నీ నీవేనా? --”

“అవును!”

“దొంగ సారాయి వ్యాపారం నేరముని నీకు తెలుసును గదా!”

“తెలియకేం బాబూ! - మునుపైనా, ప్రభుత్వానికి చెల్లించే ముడుపు ఎగవేసి దొంగవ్యాపారం చేయడం నేరమే - ఇప్పుడు దొరతనంగానైనా అమ్మడానికి వీల్లేదాయెను!-”

“నీకు ఈ సరుకు ఎక్కడిది?”

“సొంతం బాబూ! - నేనే బట్టి పెడుతున్నాను. మరొకరికి ఆ వాటం చేతకాదు. మనదగ్గర ఏసరుకూ నాసిది ఉండదు కదా!-”

విన్నవాళ్ళందరికీ వెంకటస్వామికి తప్పక మతిపోయి ఉండాలని నికరం అయింది. ఎన్నడూ ఏ అవకరానికీ పోని మనిషి, ఇప్పుడు ఇందులోకి దిగడమేమిటి? - లోకం పొరజూసి, అనువుగా మెలగనేర్చిన మనిషి, గుంజుటనలేకుండా చేసిన అపరాధం ముక్కుకు సూటిగా ఒప్పేసుకోవడం ఏమిటి? - ఎంత తెలివిమాలినవాడైనా, వెనుకా ముందూ పొరజూడకుండా ఇలాంటివాటికి దిగడే, - దిగినా లక్షకాపులు ఉంచుకుని కంఠంమీదికి తెచ్చుకోకుండా మెలుగుతాడే! - ఇతగాడు ఇలా ఈ ఊబిలో దిగబడిపోయినాడే!-

ప్రతివాడికీ, తల తీసేసినంత పని అయింది. ‘ఇన్నాళ్ళనుంచి, కళ్ళుమూసుకుని నేను మడిగట్టుకున్న వాణ్ణి నమ్మారు కదా, - చూసుకోండి. మీ తెలివి ఎలా తెల్లవారిందో!-’ అని ప్రతివాణ్ణి. వెంకటస్వామి కంట్లో వేలుపెట్టి పొడిచినట్లు అనిపించి, ఎవడి తెలివతక్కువకు వాడే మనసులో కత్తి నూరుకున్నాడు. కోర్టును కమ్మిన మొత్తంచూపులు రంపకోతగా వెంకటస్వామిని రాచుకుంటున్నాయ్ - అతడు మాత్రం, ఎప్పటి నవ్వే నవ్వుతున్నాడు.

ఆ నవ్వు, - మునుపైతే, మామూలుమర్యాదలో జను. ఇప్పుడు, - ఇన్నాళ్ళనుంచి చులాగ్గా అందరినీ వట్టి వెధవాయలక్రింద కట్టి, చలాయించుకుపోయిన దేవాంతకంగా అసలు గుట్టు వెళ్ళబోసుకుంటూంది.

కోర్టు ఒక్క నిమిషంసేపు పరమ నిశ్శబ్దంగా ఉంది. మేజిస్ట్రేట్ శిక్షవిధించడానికి, - కాగితంమీద పెట్టింది చదవడానికి, గొంతు సవరించుకున్నాడు. ప్రాసిక్యూషన్ తతంగం నెగ్గించిన ఇన్స్పెక్టరుకు, జయించామన్న సంతోషమూ, - ఇదే మొదటి కేసూ, పట్టుబడ్డాడు మన వెంకటస్వామి అనే విచారమూ - నవ్వారో ఉసూరుమనాలో తెలియని తికమకగా ఉంది.

“...ఫలానా సెక్షన్, ఇన్నో క్లాజు దాఖలా నీవు నేరము చేసినట్టు రుజువైనందునా,-” మేజిస్ట్రేట్ గొంతున పచ్చి వెలగకాయ చిక్కుకున్నట్టు మాటలు కొరబోతున్నాడు.

“అయ్యా! - నాదో మనవి ఉంది!” వెంకటస్వామి కాంగ్రెస్కు జయ్కొట్టే గొంతు ఎత్తాడు. మేజిస్ట్రేట్ చేతనున్న దండశాసనం మేజామీదకు ఆన్చి, సులోచనాలు ఎగసన త్రోసుకుని, - యిటుచూసి, - మౌనంగా పరికించాడు - ఇన్స్పెక్టరు, ఉలికిపడి, యాదాలాపంగా లేచి నిలుచుని, ఎదుటి అధికారి కంటబడ్డప్పుడు సలాంకొట్టే సన్నాహమల్లే కాళ్ళు ధట్టించి - అంతలో తెప్పరిల్లి, నిలుచున్నది తాను కాదన్నట్టు

చదికిలపడ్డాడు. కోర్టు అంతలా మాటలు స్ఫుటంగా వినరావడం లేదు. కాని, అందరూ కలిసి గబగబా కూడబలుక్కుంటూన్నట్టు చెవికి అందని ఏదో రొదగా వుంది. వెంకటస్వామి మాటలతో, మళ్ళీ మౌనం కమ్మేసుకున్నది.

'నేను చేసిన నేరమేమిటో - సెలవిస్తారా?'

కోర్టు యావత్తూ ఆశ్చర్యపడ్డది. ఉన్నట్టు ఉండి, అంతా అయిపోయిన తరువాత యిప్పుడు అడ్డుపేచీ గుప్పించాడేం? - ఈ తెలివి, ముందరే ఏమైంది?

'చేసింది చాలక మళ్ళీ ఓటిస్తావేం. నువ్వు, దొంగసారా అమ్మడంలేదూ? - మేజిస్ట్రేట్ కుటుంబకలహంలో పాల్గొంటూన్నట్టు గొంతు ఎత్తాడు.

'అని, ఎవరన్నారు బాబూ?'

'రుజువైందిగా!'

'ఎలా బాబూ! - అది సారా అని రుజువెలా? -'

మేజిస్ట్రేట్ ఏం మాట్లాడలేదు. ఇన్నెక్టురు ఉరికినట్టు లేచి నిలుచున్నాడు.

'అది సారాయే సార్!' అని ఘోషించాడు.

'ఏమిటి నిదర్శనం బాబూ! మాగిన వాసన వస్తూందనా? - కొన్ని చవకరకం సెంట్లు చెడిపోతే - అలాగానే ఉంటాయి. బాబూ, మీకుగాని, మేజిస్ట్రేట్ వారికిగాని, ఆ సరుకుగుణం కనిపెట్టే అభ్యాసం ఉన్నట్టు నేను ఎన్నడూ వినలేదు. పాతకాపు కెవరికన్నా పట్టి చూడండి. అవునంటే - నేను అనేది ఏముంది!'

కోర్టు మొత్తంమీద, త్రాగుతానని ముందుకు వచ్చినవాడు ఒక్కడు లేడు. పోలీసుశాఖ ఊరంతా గాలించి ఎవరినో ఓ తలకుమాసినవాడిని బ్రతిమాలుకుని ఓ గంటసేపటికి హాజరుపెట్టింది. వాడు ఓ సీసా గుటగుటా త్రాగి - 'ఉహూఁ-ఇది సారా కాదు: ఇంత నిప్పంటి సరుకు కత్తి లేకుండా నేను పుట్టి బుద్ధెరిగిన తరువాత చూడలేదు - కడుపులో చల్లగా ఉంది. నిదరోస్తుంది-' ఇలా అంటూనే వాడు తూలుతూ తూగుతూ, అక్కడే నిద్రపోయినాడు. బండనిద్రపోతున్నాడు. ఎంత కొట్టుకున్నా లేవడు. వాడిని అలాగే ఆస్పత్రికి పంపించివేశారు.

అది సారా కాకపోతే, - మరో యింగ్లీషు పేరున్న పదార్థం ఏమన్నానా? - అది అలవాటున్న పెద్దమనుషులు గొంతారా పరీక్షచేసి, - ఉండవలసిన సద్గుణములన్నీ ఉన్నాయి కాని - ఇదమిత్థమని మటుకు ఖండితంగా చెప్పలేమన్నారు.

ఇలా కాగా కాగా, చేసేదిలేక, విచారణ వాయిదా వేసి, - మిగిలిన ఒక్క సీసా పరిశోధననిమిత్తం ప్రభుత్వమువారి నిపుణుడికి పట్నం పంపించివేశారు.

వెంకటస్వామిని జామీనుమీద విడుదల చేద్దామా వద్దా అనే ఆలోచనలో ఉంటూండగా మూడోనాటికల్లా పట్నంనుంచి మేజిస్ట్రేట్ కు తంతి వచ్చింది. కేసు కేంద్ర ప్రభుత్వానికి వప్పగించేయడమైందని - కనుక విచారణ యావత్తూ బర్తరపు చేసి, సదరు నిందితుడిని కఠిన నిర్బంధంలో ఉంచవలసిందనీ - ఎవరితోనూ మాట్లాడనియ్యవద్దనీ--

ఈ ఉత్తరువులు యిక్కడి అధికారులకు ఎవరికీ అర్థం కాలేదు. వివరణకోసం పైకి మనవి చేసుకున్నారు - జవాబు లేదు. కాని మూడోనాటికల్లా అటు

ధిల్లీనుంచి, కొందరు పెద్ద ఫాయా అధికారులూ బందోబస్తుకోసం - మామూలు దుస్తులలోనే ఉన్న మరో కోర్టు మంది, వ్యోమమార్గాన వచ్చి వ్రాలారు.

స్థానిక అధికారులకు యిదంతా చూడగా మండుకువచ్చింది. తాము పట్టుకున్న కేసు, తమ చేతులారా రుజువుచేయబోతున్న కేసు, - పైవాళ్ళు ఇలా ఎగదన్నుకు పోవడం ఏమిటి? - 'అది కాదయ్యా, ఈ నేరానికీ జపానుకూ సంబంధం ఉంది. ఈ మత్తుపదార్థం జపాను తయారీ అని నిపుణులు తేల్చారు. ఇలా ఎన్ని చోట్లకు యిది వ్యాపించిందో - జపాను గూఢచారులు దేశంలో ఎల్లా నిగూఢంగా - ఏయే మూసీకలు వేస్తూన్నారో - ఇది, కీలకం - ఈ తీగె కదిలించి డొంకంతా కదపాలి - వీడివేత, గూఢచారుల ఆరాలు పలికించాలి - పట్టుకోవాలి. దేశం మొత్తంవీటద చిక్కం విసిరి, ఉచ్చులు చేతపట్టుకు కూర్చుంది మన ప్రభుత్వం-' అంటూ ఓ పైఅధికారి, విసుక్కుంటున్నట్టు జబ్బుచరుచుకుంటున్నట్టు అంతర్యం వెల్లడించాడు, స్థానిక దండనాధ్యక్షుడికి.

అలదరికీ రోషం, ఆశ్చర్యం వేసింది; వెంకటస్వామి దేశానికే ముప్ప తలపెట్టాడా? జపానువాళ్ళతో కలిసి, కొందరు దేశద్రోహులు మళ్ళీ శాంతి భద్రతలకు భంగం తీసుకురా యత్నిస్తున్నారా? -

మేజిస్ట్రేట్ తామసం చిక్కబట్టలేక, ప్రత్యేకం చెరసాలలో వెంకటస్వామిని దర్శించి, మామూలు పౌరుడల్లా 'ఇంత ద్రోహం తలపెట్టావేం? - ఇదేనా నీ కాంగ్రెస్ సేవ?-' అంటూ తనకు వేసిన అసహ్యం అంతా చదివాడు.

వెంకటస్వామి, ఏ మాత్రమూ నొచ్చుకోకుండా - 'అంతే బాబూ! ఖండ ఖండంతరాల్లో ప్రఖ్యాతికెక్కే దేశద్రోహుల్ని ఒక్క కాంగ్రెసు తప్ప, మరే సంస్థ తయారు చేసిందండీ!-' అన్నాడు మేజిస్ట్రేట్ ఇది తప్పడు మాట అని గద్దించాడే కాని ఎలా తిప్పికొట్టాలో తెలియక - యావత్తు సర్వీసులోనూ ఎన్నడూ కాంగ్రెస్ అంటే అభిమానం చూపించవలసిన అగత్యం రానందువల్ల - 'సరే నీ కర్మం బీది!' అన్నచూపుతో చేతులు దులుపుకున్నాడు.

హేమా హేమీ లందరూ వెంకటస్వామిని పట్టుకుని నిగదీశారు. అతనికీ, జపానుకీ ఉన్న లావాదేవీ తేల్చాలని, అన్న-హోరాలు మాని, కంటిమీద కునుకుమాని-రాచి రంపాన పెట్టారు. చేసిన నేరం చెప్పేసి - గుట్టు బయటపెడితే, - తనకుమాత్రం, ఏ యాసజ్జీవఖైదుతోనో పోయేట్టు శాయశక్తులా కనికరిస్తామని అభయం యిచ్చారు.

'సరే చెప్పతా'నన్నాడు - వెంకటస్వామి. కాయితం కలం అందిపుచ్చుకుని, - తెలుగులో వ్రాసి యిచ్చాడు. తెలుగు వచ్చిన అధికారి - అదిచూసి ఉప్పెన వచ్చినట్టు పకాల్ మన్నాడు - వెంకటస్వామి ఉత్తర క్షణంలో విడుదల అయినాడు. ఊరంతా మరీ బిత్తరపోయింది. ఎలాగో తెలిసిన ఒకరో అరో స్వగతంగా నవ్వుకున్నారు. ఈ గుట్టు వెల్లడి అయితే పెద్ద హోదాలవాళ్ళ ఆబోరు దక్కదని, గోప్యంగానే ఉంచాడు వెంకటస్వామి. గవర్నర్ జనరల్ కు మాత్రం ఒక విజ్ఞప్తి అనుపుకున్నాడు. అందులో ముఖ్య విషయం -

'...ప్రభుత్వంవారు మద్యపాన నిషేధం ప్రసాదించినంతమాత్రాన దేశం నిమిషంలో సుభిక్షంలోకి వ్రాలదు. త్రాగుడు మానేసి కాఫీలు టీలు త్రాగమని ఎంత ప్రచారం

చేసినా - ఆ ఘాటూ నిషాలకు అలవాటుపడ్డ ప్రాణి - వీటితో పెదవులు కాల్చుకోడు. కనుక, వాళ్ళజిహ్వాకు అలవాటుపడ్డ గుణాలన్నీ ఉండి, కేవలం ఒక మత్తేకాకుండా సత్తువకూడా యిచ్చే పదార్థం అయిఉండాలి. అది పేదకూ - బిక్కికీ అందుబాటులో ఉండాలి.

అయితే యీ చిదంబర రహస్యం బట్టబయలుచేసి - ఇలా నిత్యమూ పుచ్చుకోమని పురమాయిస్తే - 'ఓష్ యిదేనా!' అని ఏ ఒక్కడూకూడా దాన్ని సేవించడని, - ఇలా గోప్యంగా, ఖర్చు మొత్తం నేనే భరించి, యధాశక్తి ప్రభుత్వం తలపెట్టిన ఉద్యమానికి ఉడతాభక్తి సాయం చేస్తున్నాను. యిది సాంగంగా పరిశీలించి మీ దీవెనలు తమ కార్యదర్శి ద్వారా ప్రసాదించమని వేడుకుంటున్నాను. సర్వజ్ఞులైన తమకు నేను, తరవాణి గుణగణాల్ని యింతకుమించి మనవి చేయనక్కరలేదని సెలవు అందుకున్నాను -'

★ ★ ★